

“Rüzgarında dan sökülən, üzü gülən Kəlbəcərim”

Prezident İlham Əliyevin avqustun 21-də Kəlbəcərə növbəti səfərindən sonra bu dağlar diyarının tərfi dillərdən düşmür. Hamı və hər kəs bir daha gördü ki, artıq bu cənnətməkan yer təkcə Azərbaycanın və Qafqazın coğrafiyasında yox, dünya miqyasında unikal inkişaf məkanına çevrilir. Həmin gün 27 ildən çox yurd həsrəti çəkmiş ulu diyarın övladları, nəhayət, ata-baba ocaqlarına qayıdaraq, orada həyatın yeni nəfəsini hiss etdilər. Prezident İlham Əliyev onlarla görüşündə “Əziz kəlbəcərlilər, Kəlbəcərə xoş gəlmisiniz!” – deyərək, tarixi gün – Böyük Qayıdış münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

(ardı 9-cu səhifədə)

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Həmsöhbətimiz əslən bu diyardan olan, gənclik illərindən rayonun idarəetmə orqanlarında fəaliyyət göstərmiş, sonra isə uzun illərdən bəri Nazirlər Kabineti Aparatının məsul vəzifələrdə çalışan, qəçqınların və məcburi köçkünlərin məsələləri üzrə məsul şəxs olan Qurban Sadiqovdur. O vaxt işi ilə əlaqədar Kəlbəcərin bütün ərazisini, dağları, yaylaqları addım-addım gəzib, hər kənddə insanlarla yaxın ünsiyyət qurub, hər kəsin qayğısını özününkü bilib. Xeyli müddət bir yerdə çalışdığı yazıçı-publist, fəlsəfə doktoru Akif Əli demişkən, dağları qədər vüqarlı insanların yaşadığı Kəlbəcərin füsunkar təbiəti də gənc kadrın əsl yurdsevər bir vətəndaş kimi formalaşmasına mühüm vəsilsə olub. El-obanın səmimiyyəti, saflığı onun da canına-qanına hopub. Amma 1993-cü il aprelin 2-də hərbi təcavüzə məruz qalan səfəli Kəlbəcər oda bələnib işğal olununca, Murovun sərt aşırımlarına üz tutan el-obanın əzəbli günlərində Qurbangilin ailəsi də isti ocağını tərək etməli olub. O özü həmin ilin iyulundan Bakıda, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetində qəçqınların və məcburi köçkünlərin işləri üzrə şöbədə sırası referent kimi fəaliyyətə başlayıb və dövlət qulluğunda pillə-pillə irəliləyib.

Ən çətin günlərdə belə ruhdan düşməyən Qurban müəllim dəfələrlə “Biz o yerlərə mütləq qayıdacağıq” – deyəən ulu öndər Heydər Əliyevə, dahi şəxsiyyətin layiqli varisi Prezident İlham Əliyevə öz varlığı qədər inanıb. Bu iqtidarın Qarabağda, gözəlliklər diyarı Kəlbəcərdə də möcüzə yaradaraq torpağı azad edəcəyinə, həyatı dirçəldəcəyinə inamı sarsılmaz olub. Nəhayət, bu inam özünü doğrultdu, dağlar diyarının ən uca zirvələrində Azərbaycan bayrağı dalğalanmağa başladı. İndi artıq o ulu yerlərə də köç başlayıb.

Qurban Sadiqovla söhbətimiz azad olunduqdan sonra sürətlə dirçəldilən, cənnətə çevrilən Kəlbəcərin bugünkü növrəği barədədir.

– AXC–Müsavat cütülyü hakimiyyəti zəbt edən vaxt ölkə rəhbərliyində gedən daxili çəkişmələr, qətiyyətsizlik, təcürbəsizliklə bağlı təbəddülatlar səbəbindən Kəlbəcər kimi məğrur qala əldən getmişdi. Amma bir neçə ay sonra ulu öndərin hakimiyyətə gəlməsi sönməkdə olan ümidə ina-

etmişdik. Ancaq onların güclü istehkamları var idi. O vaxt Ağdərə rayonu bizim nəzarətimizdə deyildi. Tək yeganə yol Murov istiqamətində idi və yenə də deyirəm, biz böyük itkilər verə bilirdik. Ona görə tarix bir daha göstərdi ki, 2020-ci il noyabrın 10-da müharibənin dayandırılması ən düzgün addım idi”. Bax, belə alındı Kəlbəcər.

– **Qurban müəllim, doğma yurdda azad nəfəs almaq, qayıdış ictimaxını ya-samaq necə bir hissdir?**

– Sevinc, qürur dolu kövrək bir hissdir. İlk növbədə, Prezidentimiz İlham Əliyevin tarixi və çoxşaxəli fəaliyyətinin sayəsində bizə bu səadət bəxş olunub. Dövlət başçı-

istehsal etdiyi bal Kəlbəcərin ən ucqar və səfəli yaylaqlarında bitən çiçəklərdən toplanır. Rayonun dağlıq relyefi, nadir və çox-çəşidli florası, yüksək dağ çaylarının ətrafındakı alverişli mikroiklim burada istehsal olunan balın həm dad, həm keyfiyyət, həm də müalicəvi xüsusiyyətlərinə müsbət təsir göstərən əsas amillərdir. Ötən dəfə arıçılarla görüşündə cənab İlham Əliyevin zərafatla “Bu arılar bizə dəyməz” deməsinin necə xoş ovqat yaratması da yadımdızdır. Gələcəkdə Kəlbəcər arıçılıq məhsullarının “Made in Azerbaijan” brendi ilə dünyaya bazarlarına çıxarılması və onlayn satış platformasının yaradılması planlaşdırılır.

Növbəti 20 il ərzində Kəlbəcər şəhərinin ərazisinin 237 hektara, əhalisinin sayı isə təxminən 17 min nəfərə çatacaq. Ümumilikdə isə rayon əhalisi təxminən 95300 nəfər təşkil edir, sakinlərin 1 şəhər, 1 qəsəbə və 56 kənddə yerləşdiriləcəyi planlaşdırılır. Yəni əvvəlki 124 kənd yeni 56 kənd miqyasında birləşdiriləcək və ilk növbədə 13 yaşayış məntəqəsi bərpa olunacaq.

Kəlbəcər şəhəri Gəncə və Laçın arasında yerləşən regional məkan kimi nəzərdə tutulub və gələcəkdə şəhər növbəti urbanizasiya mərkəzinə çevriləcək. Kəlbəcər şəhərinə nəqliyyat xətlərinin, dəmir yolunun çəkilməsi, həmçinin “yaşıl enerji” və

Əliyev bu ərazilərdə görülən bütün işləri şəxsi nəzarəti altında saxlayır. Mütəmadi olaraq, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevə ilə birlikdə həmin bölgələrə səfər edən dövlət başçımız yeni layihələrin təməlini qoyur, gerçəkləşdirilən işlərin gedişatı ilə yerində tanış olur.

Onu da deyim ki, yaylaqlar diyarı Kəlbəcərdə aqrar sektorun da ilkin nümunələri uğurla realizə olunur. Dörd ildən bəridir ki, arıçılıq təsərrüfatları ilə bərabər, heyvandarlıq da inkişaf etdirilir. Sovet vaxtında da 30-dan çox ətraf rayonda fəaliyyət göstərən aqrar sahə adamları Kəlbəcər yaylaqlarına qalxmğa üstünlük verirdilər. Çünki son dərəcə zəngin bitki örtüyünə, yem ehtiyatına malik olub...

– **Sizin də, mənim də dostumuz olmuş sevimli şairimiz, söz sənəti Məmməd Aslan yurd itkisi ağrısının təsiri ilə belə misralar yazmışdı:**

O Kəlbəcər qayıtmaz, Qayıtsa yüz Kəlbəcər.

– Oxumuşdum. Rəhmətlik o misraları Kəlbəcər işğal edilən zaman yazıb. Təbii ki, ustad “O Kəlbəcər” deyəndə fiziki Kəlbəcəri yox, mənəvi Kəlbəcəri nəzərdə tuturdu. O Kəlbəcər də əksər ştrixləri ilə qaytarılacaq. “Böyük Qayıdış” Konsepsiyasının növbəti mərhələlərində adət-ənənələr, tarixi vətəndəşli yaşayış tərz, ikinlik rəmzləri də qayıdacaq. Çünki Kəlbəcər dəyərlərini varlığında daşıyan ağsaqqallarımız, ziyalılarımız hələ çoxdur. Şükürlər olsun ki, Kəlbəcəri görməsələr də, Kəlbəcər dəyərləri və əxlaqı qanıma, ruhuna hopmuş çoxsaylı gənclərimiz də var. Deməli, Məmməd Aslanın dediği Kəlbəcər bərpa ediləcək. Heyf ki, işğal dövründə Kəlbəcər həsrətli ziyalılarımız arasında da itkilərimiz olub. Xatırladığımız Məmməd Aslan, Bəhmən Vətənoğlu, Sücaət, Qəmkəs Alahverdi, Şamil Dəlidağlı və onlarla digər dəyərlilərimiz Kəlbəcər həsrəti ilə dünyadan köç etdilər. Amma tam əminəm ki, bu gün onların ruhu şaddır.

Yeri gəlmişkən, şairlərimizin nikbin ovqatlı şeirləri də çox olub. Məsələn, elə o günü Kəlbəcərdə Prezidentin yeni mənzil-lərin açarlarını təqdim etdiyi sakinlərdən birinin də xatırladığı kimi, Sücaət yazırdı:

Sücaət, neyləyək, baxt belə baxtdır, Darıxma, hər şeyi həll edən vaxtdır. Bir gün gülə-gülə qayıdacağıdır Ağlaya-ağlaya köçən Kəlbəcər.

Beləcə, tezliklə arzular, necə deyərlər, çin oldu. Özü də, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur bütünlüklə azad edildi. Bilirsiniz ki, bəzi siyasi dairələr, xüsusilə də ATƏT-in Minsk qrupunun münaqişə bölgəsinə təz-təz “turist səfərləri”nə gələn, əməli bir iş görməyən, amma işğalçı ermənilərin nəfinə məntiqsiz, mənasız təkliflər irəli sürən üzvləri “hissə-hissə alver” söhbətləri aparırdılar. Vəsitiçilər tərəfindən bizə müxtəlif variantlar təklif edilirdi. Amma həm ulu öndər, həm də Prezidentimiz heç vaxt buna getmədən, torpaqlarımızın yalnız bütövlüklə azad olunması tələbini qoyurdular və son nəticədə də bir məsələnin məhz bu cür həllinə nail olduq.

– **Kəlbəcərin turizm imkanları da çox böyükdür...**

– Əlbəttə. Azərbaycanın ən füsunkar təbiətə malik guşələrindən birinin mərkəzinin bayaq qeyd etdiyimiz Baş planında bu amil nəzərdən qaçırılmayıb. Layihəyə əsasən, parkların ərazisində yerüstü avtomobil dayanacağı, relsli xizək yolu, restoranlar, kafelər, amfiteatr və digər zəruri infrastruktur obyektlərinin inşası nəzərdə tutulur. Bir sözə, burada həm şəhər sakinlərinin, həm də qonaqların asudə vaxtlarını mənəvi və rahat keçirmələri üçün hərtərəfli şərait təmin olunacaq. Gəlirli sahə olan turizm xeyli genişlənəcək.

Cənnətməkan rayon ərazisi 30 mindən çox buğa, 4 mindən artıq müxtəlif növ bitkisi, sahəsi 30 min hektardan çox meşəli, 4 min metrə qədər yüksəkliyi olan zirvələri, ucsuz-bucaqsız cəmənilikləri ilə təkrarolunmaz təbiət incisidir. Bütün bu sadalanan zənginliklər Kəlbəcəri turizmin ən cazibədar ünvanına çevirməyə imkan verir. Əminəm ki, Kəlbəcər unikal və fasiləsiz turizm imkanları baxımından da ölkədə əsas investisiya mərkəzlərindən biri olacaq. Xüsusilə sağlamlıqla yanaşı, turizmin bütün növləri üçün əvəzolunmaz mühitə malik olan Kəlbəcər hündür dağlıq əraziləri və digər heyratımız təbii zənginliyi ilə təbiət qoynunda dincəlməyi sevən turistlər üçün böyük potensiala malikdir. “Burada olan təbii gözəllik heç bir yerdə yoxdur” söyləyən cənab Prezident də əmin olduğuna bildirib ki, bu zəngin bölgə həm də ən böyük turizm zonası olacaq.

Vaxtilə Kəlbəcərin öz azadlığına qovuşacağına, kəlbəcərlilərin öz yerlərinə, yurdlarına qayıdacaqlarına qəti əminliyini bildiren Ulu öndərin fikirləri artıq aşkar gerçəkliyə dönüb. Biz möhtərəm Prezidentimizin, Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi ilə o xoşbəxtliyə yetişmiş və gedişat da göstərir ki, Kəlbəcər rayon əhalisinin köç karvanlarının axını daha intensiv olacaq.

Hazırladı: Əli NƏCƏFXANLI XQ

“Rüzgarında dan sökülən, üzü gülən Kəlbəcərim”

ma, kövrək inamı məqsədə, hədəf əmalına çevirdi. Düz 27 il “Kəlbəcəre qayıdacağıq” dedik, buna günbəgün daha ürəkədən inandığımız, 44 günlük Zəfər Yürüşü zamanı düşməne sət, bərişməz üzümlü göstərməyimiz hesabına Laçın və Ağdam kimi, Kəlbəcər də bir güllə belə atılmadan geri alındı, – deyər Qurban müəllim söhbətə başladı. – Bu gün artıq həmyerlilərimin bir qismi Kəlbəcər şəhərində 1-ci yaşayış kompleksinin ərazisində tikilmiş fərdi və çoxmərtəbəli evlərə köçüb. Qətiyyətlə deyirəm: əlçatmaz zirvələri qəhrəmancasına fəth etməyimizin kökündə 1993-cü ildə xalqın təkiddə tələbi ilə ümummilli liderin siyasi hakimiyyətə qayıtməsi, 1994-cü ildə Qarabağ münaqişəsində atəşkəsə və karbohidrogen ehtiyatları üzrə “Əsrin müqaviləsi”nin imzalanmasına nail olma-sı, sonrakı dövrlərdə iqtisadiyyatımızın və hərbi gücümüzün artırması, eyni zamanda xalqımızın işğala məruz qalmış tarixi torpaqlarımızın azadlığı naminə hər cür fəda-karlığa hazırlik əzmi, qələbəyə möhkəm inamı durur. Heydər Əliyev məktəbinin ən layiqli yetirməsi, möhtərəm Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevin siyasi qətiyyəti, sərkərdəlik bacarığı, dövlət-xalq-ordusu birliyində sarsılmazlığı, Azərbaycanın dünya birliyində öz layiqli yerini tutması haqq işimizin böyük qalibiyyətə başa çatmasını təmin edib.

– **Sakinlərlə görüşündə cənab İlham Əliyev bu nüansa bir daha toxundu...**

– Doğrudur. Orada dövlət başçısının dediklərinin bir qismini olduğu kimi təkrarlamaqdan məmnunluq duyuram. Möhtərəm Prezidentimiz dedi: “Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı bir yumruq kimi birləşdi və biz Ermənistanı cəmi 44 gün ərzində kapitulyasiya aktını imzalamağa məcbur etdik... Kəlbəcər bir güllə atılmadan azad edildi. Siz kəlbəcərlilər bu bölgənin relyefini, iqlimini çox yaxşı bilirsiniz. Mən də çox yaxşı bilirəm, çünki dəfələrlə burada olmuşam və əvvəlki dövrlərdə buraya Ömər aşırımından keçmişəm. Kəlbəcəri 2020-ci ilin sonunda, – artıq qış başlamışdı, – hərbi yolla azad etmək böyük itkilərə nəticələnərdi. Təbii ki, biz azad edəcəkdik. Çünki Ermənistan ordusunu bir dəxtə, demək olar ki, məhv

mızın Kəlbəcəre növbəti səfərində görülən işlərlə tanışlıqlardan, təmələqmələrdən, açılışlardan sonra sakinlərə mənzillərin açarlarını təqdim etməsi, onlara ən səmimi, ən xoş sözlər söyləməsi hər birimizin ürəyini dağa döndərdi. Kəlbəcər azad ediləndən sonra oraya etdiyi ilk qalibiyyət səfərində cənab İlham Əliyev bəyan etmişdi ki, Kəlbəcəri cənnətə çevirəcəyik... Budur, həmin cənnətin qapıları artıq kəlbəcərlilərin üzünə açıldı.

Necə ki, Vətən müharibəsində qazanın qələbə dünya miqyasında analoqu olmayan möhtəşəm Zəfərdir, eləcə də bu Zəfərin nailiyyətlərinin, bəhrələrinin dünyada bənzəri yoxdur. Bu gün Qarabağı, Şərqi Zəngəzuru başdan yaradan qurucu lider İlham Əliyev Kəlbəcəri də artıq Azərbaycan və Qafqaz timsalında yox, dünya miqyasında unikal inkişaf məkanına çevirir. Rekord müddətdə rahat yolların, uzun-uzun tunellərin çəkilişi, su-elektrik yarımstansiyalarının hər tərəfi nura qorq etməsi, yaşayış komplekslərinin artıq insan nəfəsi ilə isinməsi... bütün bu layihələrin gerçəkləşməsi əsl möcüzələrdir. Təkcə yol, işıq infrastrukturunu deyil, eyni zamanda bütün digər sahələrdə böyük işlər görülür. Kəlbəcər şəhərinin Baş planı Prezidentin tapşırığı ilə hazırlanıb və Nazirlər Kabinetini tərəfindən təsdiq olunub. Buna uyğun olaraq işlər davam etdirilir. 1-ci və 2-ci yaşayış komplekslərinin təmələqməsinə sonradan orada nələrlə yaradılmayacaq Avqustun 21-ə təsadüf edən son tarixi səfər zamanı isə artıq 3-cü və 4-cü komplekslərin, şəhər parkının özülləri qoyuldu. Vəng kəndində “Aşağı Vəng”, “Nadixanlı” və “Çaykənd” kiçik su elektrik stansiyalarının açılışı reallaşdı. Sakinlərlə heç vaxt unudulmayacaq təsirli bir görüş oldu...

– **Sözünüüzü balla kəsdim, hətta Prezident İlham Əliyev “Ballad–Kəlbəcər balı, arı və arıçılıq məhsulların-mağazası”nın açılışında iştirak etdi.**

– Bəli. Arıçılıq Kəlbəcər əhalisinin əsas məşğulluq sahələrindən biri olub və bu peşə nəsilədən-nəslə ötürülərək bu günə qədər qorunub saxlanılıb. Vətən müharibəsindən sonra bu sahə üzrə ixtisaslaşan kəlbəcərlilər doğma torpağa qayıdaraq ailə təsərrüfatlarını yenidən qurublar. Onların

Bu kimi layihələr təkcə arıçılığın inkişafı baxımından deyil, eyni zamanda, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə sosial-iqtisadi dirçəlişin təmin olunması, ekoloji cəhətdən təmiz məhsulların istehsalı və regionun kənd təsərrüfatı potensialının gücləndirilməsi baxımından da mühüm əhəmiyyətə malikdir.

– **Artıq “İstisu” geniş coğrafiyada mağazalarda satılır...**

– Elədir. Sizə deyim ki, Kəlbəcərdə 3 mindən çox mineral buلاق var. “İstisu” onlardan yalnız biridir. 2022-ci ilin yayında Prezident İlham Əliyev “İstisu” mineral su

“ağıllı şəhər” konsepsiyalarından istifadə olunması gündəmədədir.

Bildiyimiz kimi, bu səfər zamanı cənab İlham Əliyev Kəlbəcər şəhər parkının da təməlini qoydu. Baş plana uyğun olaraq layihələndirilən yeni park kompleksi təxminən 11 hektar ərazini əhatə edəcək. Bu sahənin təxminən 9 hektarında yaşayış salınacaq. Parkda rayonun ictimai və mədəni həyatında baş verən tədbirlərin təşkili üçün xüsusi zonalar, idman və sağlamlıq guşələri, həmçinin uşaqlar üçün əyləncə və ekstremal macərə sahələri yaradılacaq. Prezidentin 3 il əvvəl təməlini

zavodunun təməlini qoyub, “İstisu”ya əz əvvəlki şöhrətini qaytarmağı qarşıda duran vəzifələrdən biri kimi xarakterizə edib. Ötən il artıq bu zavodun açılışı oldu. İndi bu məşhur su Azərbaycanla bərabər, xarici bazarada – Gürcüstanda və başqa yerlərdə də satılır.

Onu da qeyd edim ki, əz kimyəvi tərkibi və fiziki xüsusiyyətlərinə görə, “İstisu” dünyada məşhur olan Karlovi Varı bulaqlarının (Çexiya) eynidır, lakin bir çox digər xüsusiyyətlərinə görə dünyada yeganədir. 34 hektar ərazidə salınan “İstisu” İstirahət-Müalicə Kompleksi gündəlik 300 nəfəri qəbul etmək imkanına malik olacaq. Burada sağlamlıq-bərpa mərkəzi ilə yanaşı, müasir kotteqlər də tikiləcək. İşğal dövründə yarasız hala salınan sanatoriya yeni simada tam bərpa olunacaq və şəfa mənbəyinin əvvəlki şöhrəti özünə qaytarılacaq.

Təsdiqlənmiş müfəssəl Baş plana əsasən, Kəlbəcərin özünəməxsus simasının formalaşdırılması üçün ərazinin coğrafi yerləşməsinə, quruluşuna uyğun olaraq müxtəlif memarlıq əsərlərinin təbii nəzərdə tutulub və həllini tapır. Baş planın konseptual əsasını sağlamlıq və dağ turizmi imkanlarının inkişafı, təbiətə vətəndəşli yaşıl şəhər mühitinin yaradılması təşkil edir. Şəhərin mərkəzi hissəsində çoxmənzilli binalar, ətraflara doğru isə həyətyan sahəsi olan fərdi evlər inşa olunur. Məktəb, xəstəxana, sosial obyektlər də əz yerində.

qoyduğu Kəlbəcər Zəfər və İşğal muzeyləri də şəhərin mərkəzində qərar tutacaq. Bu muzeylər 27 illik işğal zamanı mənfur düşmənin törətdiyi vandallıqları, eyni zamanda torpaqlarımızı azadlığımıza qovuşduran qəhrəman ordumuzun şücaətini özündə əks etdirəcək. Dağlarla əhatələnmiş Kəlbəcər şəhərində inşa olunacaq yeni istirahət mərkəzi bölgənin gözəlliyinə yeni rəng qatacaq və turizm potensialını daha da gücləndirəcək.

Kəlbəcərdə doğulan, illərlə burada yaşayan və məcburi köçkün düşmüş biri kimi hər zaman deyirəm ki, hətta bu rayonda 70 il ərzində sovet dövründə görülməyən mühüm işləri belə çox qısa müddətdə Azərbaycan Prezidenti sürətlə gerçəkləşdirir. Məsələn, ərazinin çətin relyefi və təhlükəsizlik məsələləri nəzərə alınaraq, Murov-dağ silsiləsinin altından 12 kilometrə yaxın tunel tikintisinin həyata keçirilməsinin əz möhtəşəm və möcüzəvi işidir. Belə tunelin açılması hələ sovet dövründən kəlbəcərlilərin böyük arzusu idi, təəssüf ki, ona çatmadıq. Amma bu möcüzəyə bənzər möhtəşəm layihəni indiki İlham Əliyev çox sürətlə reallaşdırır və tezliklə əhalimiz yay, qış demədən rayona bu yollarla rahat şəkildə gəlib-gedə biləcək...

Fərəhli və qürurverici haldır ki, torpaqlarımız işğaldan azad ediləndən sonra Şərqi Zəngəzuru və Qarabağı böyük quruculuq meydanına çevirən Prezident İlham